

A digitalizáció hatása a munkahelyek minőségére és a szociális párbeszédre a közszolgáltatásokban az EU-ban

A DIGIQU@LPUB projekt tudományos zárójelentése Összefoglaló

1. DIGIQU@LPUB a gyakorlatban: hatóköre és partnerei

A digitalizáció hatása a munkahelyek minőségére és a szociális párbeszédre a közszolgáltatásokban (DIGIQU@LPUB) az Európai Bizottság által finanszírozott projekt, amelynek célja a digitalizáció munkahelyek minőségére gyakorolt hatásának értékelése a szakszervezetek és a közszolgálati dolgozók szemszögéből. A projektet az Európai Szociális Megfigyelőközpont (OSE) vezette az Európai Közszolgálati Szakszervezetekkel (EPSU) közös pályázatban, és 2021 novemberétől 2023 szeptemberéig tartott, tizenegy európai partner bevonásával. Nyolc országra terjedt ki (Dánia, Finnország, Franciaország, Lengyelország, Magyarország, Németország, Olaszország és Spanyolország), és három közszolgáltatásban foglalkoztatott munkavállalók foglalkozásait vizsgálta: a közszféra villamosenergia-termelő és -ellátó szolgáltatásai, a közigazgatási szektor (nemzeti, regionális és helyi szinten), valamint a közkórházi és egészségügyi szolgáltatások.

A DIGIQU@LPUB, amelyet az Európai Szociális Megfigyelőközpont (Belgium) koordinált, 11 partnerintézmény részvételével zajlott:

- a) hét szakszervezetekkel foglalkozó kutatóintézet: Fondazione Giuseppe di Vittorio (FDV, Olaszország), Secafi (Franciaország), Institut Arbeit und Technik (IAT, Németország), Institute of Public Affairs (IPA, Lengyelország), IRES Emilia Romagna (Olaszország), Fundación 1 ° de Mayo (Spanyolország) és az Európai Szociális Megfigyelőközpont (OSE, Belgium);
- b) egy független kutatóközpont - ÉTOSZ (Magyarország);
- c) két egyetem - az Aalborg Egyetem (Dánia) és a Turku Egyetem (Finnország) Társadalomkutatási Tanszékének szakértője;
- d) Az Európai Közszolgálati Szakszervezet (EPSU)

2. A projekt célkitűzései

"A digitalizáció hatása a munkahelyek minőségére és a szociális párbeszédre a közszolgáltatások területén" (DIGIQU@LPUB) című kutatási projekt célja, hogy segítsen betölteni azt a hiányosságot, amely a digitalizációnak az Európai Unió közszolgáltatásaiban a munkahelyek minőségére gyakorolt konkrét hatásait, valamint e téma ágazati és szakmaközi szociális párbeszédbe való bevonását vagy annak hiányát jellemzi a kutatásban vizsgált országokban.

A kutatás célja kettős volt, két szempontból vizsgálta a témát. A kutatás első része arra világított rá, hogy maguk a közszolgálati dolgozók hogyan látják a digitalizáció által a mindennapi munkájukhoz kapcsolódó feladatok jellegében, tartalmában és végrehajtási folyamataiban okozott változásokat, valamint e változásoknak a dolgozókra gyakorolt hatását (fizikai és mentális egészség, munka és magánélet egyensúlya, tanulás, munkahelyi biztonság, jogok). Ezeket az egyéni meglátásokat a vizsgált nyolc országban főként a három ágazat munkavállalói körében végzett online felmérés (5597 válasz), valamint a három ágazat munkavállalóinak nemzeti fókuszcsoportjaiból származó anyagok segítségével gyűjtötték össze. A második kutatási területhez - vagyis ahhoz, hogy a közszolgáltatások terén a munka digitalizációja által a munkahelyek minőségét érintő kihívások és lehetőségek hogyan jelennek meg és hogyan kezelik a nemzeti és ágazati szociális párbeszéd dinamikájában és gyakorlatában a nyolc országban - szakirodalmi kutatást és félig strukturált interjúk sorát használták.

3. A DIGIQU@LPUB legfontosabb megállapításai

A projekt kiemeli, hogy a közszolgáltatások technológiai átalakulásának korábbi hullámánál is jobban, a munka digitalizációja gyorsan terjedt el a mindennapi munka minden aspektusára, az egyéni eszközök, például a laptopok, a táblagépek és az okostelefonok, valamint az úgynevezett tárgyak internete (IoT) révén. A COVID-19 járvány erőteljes katalizátorként hatott a digitalizált munka használatának felgyorsításában és fokozásában a magán- és közalkalmazottak körében.

A projekt eredményei azt mutatják, hogy a közszolgáltatások és a bennük dolgozók számára e változások jellege ambivalens. Egyrészt a digitalizáció kétségtelenül hozzájárul a közszolgálati dolgozók által végzett munka bizonyos fokú javulásához, és ezáltal a nyújtott szolgáltatások minőségének javulásához, növelve a hatékonyságot és az eredményességet. Másrészt a digitalizációnak a munkára gyakorolt hatása a vártnál kevésbé pozitív lehet. Például, miközben a digitalizáció az ismétlődő feladatok automatizálásával növelte a

munkavállalók autonómiáját, új digitalizált rutinfeladatok jelentek meg (pl. jelentéstétel), ami a munkavállalók számára "autonómia-paradoxont" eredményez.

A digitalizáció növelte a munka rugalmasságát a közszolgáltatásokban azáltal, hogy bármikor és bárhol lehetővé tette a hagyományos munkahelyeken és munkaidőn kívüli munkavégzést (távmunka). Ez a megnövekedett tér-időbeli rugalmasság hátrányosan befolyásolhatja a munka és a magánélet egyensúlyát, és stresszt okozhat (mivel az ember mindig kapcsolatban van). Ezt az aggodalmat figyelembe kell venni a szociális párbeszédben és a hatályos jogi keretben (a szétkapcsolódáshoz való jog).

A DIGIQU@LPUB projekt keretében összegyűjtött bizonyítékok azt mutatták, hogy a közszolgálati dolgozók kétértelműen ítélik meg a digitalizáció munkájuk minőségére gyakorolt hatását. Pozitív és negatív hatások egyaránt jelentkeztek, amelyek széles skálán mozogtak, és a munkavállalók egyéni jellemzőitől, foglalkozási profiljuktól és a napi munkájuk során végzett feladatoktól, valamint az egyes közszolgáltatások sajátosságaitól függően eltérő módon élték meg azokat. Ez az összesített áttekintés elfedte a munkahelyek minőségének szempontjai, az ágazatok és a vizsgált országok közötti bizonyos eltéréseket.

A digitalizációnak a szociális párbeszédre gyakorolt hatása ismét eltérő volt, ami tükrözi a munkaügyi kapcsolatok rendszereinek sokféleségét, nemcsak az egyes országok között, hanem a három ágazat között, sőt még az egyes ágazatokon belül is. A munkaviszonyok jogi státusza (magán- vagy közsféra) nagy jelentőséggel bír, csakúgy, mint a kollektív tárgyalások nemzeti és/vagy ágazati szintű megléte vagy hiánya, a szakszervezeti szerveződés mértéke, valamint a munkavállalók bevonásának és a munkahelyi kollektív tárgyalásoknak a minősége.

A nemzeti és ágazati szakszervezetek általában kedvezően ítélték meg a folyamatban lévő digitális átállást, bár nem hiányzik az aggodalom a foglalkoztatásra, a munkaszervezésre, a magánéletre és a szakszervezeti jogokra vonatkozó kockázatokkal kapcsolatban. Mivel a kollektív szerződésekben továbbra is ritkák a digitalizációra vonatkozó kifejezett utalások, úgy tűnik, hogy a megoldások informális keresése, valamint a tájékoztatásra és a konzultációs gyakorlatra való hagyatkozás dominál.

4. Ajánlások

Ennek fényében ajánlásokat fogalmaztunk meg arra vonatkozóan, hogy miként lehet kezelni a digitalizációnak az EU e három közszolgáltatásában dolgozók munkájának minőségére gyakorolt ambivalens hatásait. Ajánlások:

- a munkavállalók megfelelő képzése és a digitális készségek elsajátításának lehetőségei;

- bevonva őket a munka digitalizálási folyamatainak és eszközeinek tervezésétől a megvalósításáig;
- a közszolgáltatások finanszírozásának javítása, a közszolgáltatók fenntartható és méltányos digitális átállásának elősegítése érdekében;
- szisztematikus hatásvizsgálatok elvégzése és célzott tudományos kutatások ösztönzése.

Javasoljuk, hogy a szakszervezetek mind nemzeti, mind uniós szinten holisztikus megközelítést alkalmazzanak a szociális párbeszédben, amely az egyéni és kollektív jogok garantálására, az egész életen át tartó tanulásra és a folyamatban lévő változások közös nyomon követésére összpontosít. A szakszervezeti stratégiákhoz új belső megközelítésekre, kompetenciákra, eszközökre és szervezeti eszközökre is szükség van annak érdekében, hogy a munkavállalók képviseleti igényeit hatékonyabban tudják kezelni.

5. Kutatási eredmények

A nyolc nemzeti esettanulmányt és azok összefoglalóit (angolul és az adott nemzeti nyelven) 2023-ban OSE-munkaanyagként tették közzé. A digitalizációnak a munkahelyek minőségére gyakorolt hatásairól és a szociális párbeszéd gyakorlatáról szóló két átfogó elemző jelentés az OSE papers sorozatban jelent meg 2023-ban. Két összefoglalót és szakpolitikai ajánlásokat tartalmazó tájékoztató dokumentumot is közzétettek OSE Policy Briefs néven, francia és német fordításban (lásd a projekt honlapját). A projekt zárójelentése angol, francia és német nyelven is megjelent. A jelen összefoglaló 9 nyelven érhető el: angol, dán, finn, francia, lengyel magyar, német, olasz és spanyol nyelven.

A projektről és a projektpartnerségről részletesebb információk, valamint a dokumentumokhoz való hozzáférés a projekt weboldalán érhető el: www.digiqualepub.eu

With the financial support of the

